

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІНАНСОВОГО ПРОФІЛЮ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КРЕДИТНО- ТРАНСФЕРНОЇ СИСТЕМИ

Стаття присвячена проблемі формування професійної компетентності майбутніх фахівців фінансового профілю в умовах Європейської кредитно-трансферної системи.

Ключові слова: професійна компетентність, Європейська кредитно-трансферна система.

Статья посвящена проблеме формирования профессиональной компетентности будущих специалистов финансового профиля в условиях Европейской кредитно-трансферной системы.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, Европейская кредитно-трансферная система.

This article is devoted to the problem of professional competence of professionals of the financial account in a European credit transfer system.

Key words: professional competence, European credit transfer system.

Постановка проблеми. Пріоритетне завдання сучасної системи освіти - підготовка кваліфікованого та конкурентоспроможного фахівця, який не лише володіє певним рівнем знань, умінь і навичок, але й може практично застосувати їх для успішного досягнення поставленої мети. За таких умов якісна професійна освіта має забезпечувати формування сукупності інтегрованих знань, умінь та якостей особистості - професійну компетентність фахівця. Тому актуальною є проблема формування професійної компетентності майбутніх фахівців, зокрема економічного профілю.

Аналіз останніх досліджень. Різні аспекти підготовки фахівців економічних спеціальностей досліджували: В. П. Приходько (економічна культура), В. Г. Черевко (комунікативна компетентність майбутнього менеджера), С. А. Іванченко (формування професійної мобільності майбутніх економістів), В. Т. Лозовецька (професійна компетентність фахівця туризму); Л. М. Дибкова (форми і методи індивідуального підходу у формуванні професійної компетентності майбутніх економістів), Н. В. Баловсяк (інформаційна компетентність економіста), Г. О. Копил (професійна компетентність фахівця з міжнародної економіки), В. Б. Уйсімбаєва (формування професійної

компетентності економіста у процесі наукової роботи) та ін.

Отже, наявний вітчизняний і зарубіжний досвід розвитку педагогічної думки свідчить про актуальність потреби у розробці теоретичних основ та практичних шляхів формування професійної компетентності майбутнього фахівця. Проте, залишається багато невивчених аспектів цієї проблеми, при підготовці спеціалістів економічного профілю, зокрема, визначення наукових засад розвитку професійної компетентності фахівців фінансового профілю в умовах Європейської кредитно-трансферної системи.

Метою статті є висвітлення загальних підходів щодо формування професійної компетентності фахівців фінансового профілю в умовах Європейської кредитно-трансферної системи навчання в економічному ВНЗ.

Виклад основного матеріалу. У процесі вироблення загальних підходів щодо формування професійної компетентності фахівців фінансового профілю в умовах Європейської кредитно-трансферної системи організації навчання ми дотримувалися таких положень.

Компетентнісний підхід - це сукупність загальних принципів визначення цілей, добору змісту освіти, організації освітнього процесу і оцінки результатів освіти. Компетентнісний підхід означає поступову переорієнтацію домінуючої освітньої парадигми з переважною трансляцією знань, формуванням навичок на створення умов для активного набуття студентами системи компетенцій.

Компетенція - це сукупність взаємозв'язаних якостей особи (знань, умінь, способів діяльності, досвіду), відчужена, наперед задана соціальна вимога (норма) до освітньої підготовки особи, яка необхідна для її якісної продуктивної діяльності в певній сфері [5, с. 141]. Поняття «компетенції» фіксує коло заданих ззовні цілей і способів діяльності, тобто відображає переважно соціальний бік діяльності суб'єкта. Так, у професійній діяльності компетенція суб'єкта визначається посадовими обов'язками й посадовою інструкцією, а в системі освіти цілями навчальної діяльності суб'єкта освіти і навчальним планом. Компетенція характеризує явища зовнішні по відношенню до суб'єкта і такі, що є для нього об'єктом опанування, тоді як компетентність - це внутрішня якість суб'єкта, яка сформувалася у нього в результаті оволодіння компетенцією.

Компетентність - це інтегративне утворення особистості, що поєднує в собі знання, уміння, навички, досвід і особистісні якості, які обумовлюють прагнення, готовність і здатність розв'язувати проблеми і завдання, що виникають в реальних життєвих ситуаціях, усвідомлюючи при цьому значущість предмету і результату діяльності [1, с. 30]. Компетентність виявляється в успішно реалізованій у діяльності компетенції і включає особисте ставлення до предмету і продукту діяльності. Поняття «компетентності» відображає внутрішній бік діяльності суб'єкта з реалізації тих цілей, які задані в понятті компетенції. Предметна галузь застосування компетентності надає їй специфічності й конкретності. З цієї точки зору виділяються різні види компетентності - соціальна, інформаційна, комунікативна, професійна тощо.

Професійна компетентність - це інтегративне утворення особистості, що поєднує в собі сукупність знань, умінь, досвіду, здібностей та готовності і здатності особистості діяти у складній ситуації та вирішувати професійні завдання з високим ступенем невизначеності; здатність до досягнення більш якісного результату праці, ставлення до професії як до цінності.

Формування професійної компетентності в майбутнього фахівця з фінансів і кредиту в умовах Європейської кредитно-трансферної системи передбачає виконання попередньо таких завдань: 1) створення компетентнісної моделі фахівця; 2) визначення цілей і завдань навчальних курсів на базі компетентнісної моделі фахівця; 3) розробки компетентнісно-орієнтованих програм фахових дисциплін, де до кожного модуля подано перелік компетенцій, які формуються через його опанування, визначення обсягу кредитів для кожного модуля, залежно від його трудомісткості; 4) розробки модулів; 5) проектування викладачем навчального процесу, яке передбачає розробку змісту лекцій, завдань для самостійної роботи студентів, педагогічних, дидактичних і методичних завдань, що розв'язуються на практичних заняттях, навчальних проєктів проблемного характеру (технологія проблемного навчання); 6) використання методів навчання, що моделюють зміст діяльності майбутнього фінансиста: навчання у дискусії, ролі та імітаційні ігри тощо (технологія інтерактивного навчання); 7) проектування навчальної діяльності студентів як поетапної самостійної роботи, спрямованої на розв'язування проблемних ситуацій в умовах групового діалогічного спілкування за участю викладача (технологія проєктного навчання, інформаційні технології); 8) особистісного включення студента в навчальну діяльність (контекстне навчання).

Європейська кредитно-трансферна система ґрунтується на принципах порівняльної трудомісткості кредитів, кредитності, модульності, паритетності, організаційної динамічності, усвідомленої перспективи, методичного консультування, діагностичності тощо. Перелічені принципи дозволяють виділити структурні компоненти модуля в Європейській кредитно-трансферній системі, які дозволять сформувати професійну компетентність у студентів як в рамках аудиторної, так і поза аудиторної самостійної роботи: *цілі навчання*, що включають мотиваційну, когнітивну та діяльнісну складову;

інформаційне забезпечення, що реалізується в ході навчального процесу на лекціях, семінарських та практичних заняттях, самостійній аудиторній та поза аудиторній роботі студентів; *інструментальне забезпечення*, яке включає цільову програму дій студента, рекомендації викладача щодо реалізації цільової програми дій, консультації викладача: *мотиваційне забезпечення*, спрямоване на підтримку пізнавальної мотивації студента на високому рівні; *систему контролю* за виконанням поставлених цілей, включаючи систему самоконтролю.

Перелік та зміст професійних компетенцій, якими повинен володіти майбутній фахівець фінансового профілю сформульовано нами в роботі [2]. Професійні компетенції поділені на загально-професійні у відповідності з видами діяльності і профільно-професійні, а для магістратури використано поняття професійно-спеціалізовані компетенції. Загально-професійні компетенції: загальноекономічна, організаційна, обліково-аналітична, планово-економічна, контрольна, технологічна, навчально-методична, дослідницька, управлінська. Профільно-професійні компетенції: фінансово-бюджетна, податково-бюджетна, фінансово-правова, у сфері фінансів підприємств, фінансово-кредитна, страхова, у сфері фінансового ринку.

Оскільки компетенції фахівця обумовлені конкретними видами його професійної діяльності і переліком узагальнених завдань, для вирішення яких спеціаліст повинен актуалізувати знання, уміння та досвід діяльності, тому компетенції повинні подаватися у вигляді їх складових: знань, умінь та досвіду діяльності. Досвід діяльності відбиває рівневий характер освоєння компетенцій, тому потрібно здійснити декомпозицію компетенцій на "знання" та "уміння". Це дозволить визначити конкретний зміст дисципліни і допоможе визначити ступінь сформованості компетенції. При цьому знання та уміння повинні відбивати розпізнавальні особливості компетенції, чітко визначати необхідні для її освоєння зміст і технології.

Компетентність у визначеній галузі - це поєднання відповідних знань і здібностей, що дозволяють обґрунтовано судити про цю сферу і активно діяти в ній. Науковці вважають, що компетентність є результатом набуття компетенцій. Зрозуміло, що набуття компетенцій відбувається поступово в процесі діяльності, тому правомірним є висновок С. Е. Трубачної, що рівень компетентності особистості на різних етапах навчання буде різним [3, с.53]. Відповідно до цього компетентність є оцінною категорією, що характеризує людину як суб'єкта професійної діяльності, її здатність виконувати свої повноваження [3, с.47] у рамках означеної компетенції.

Формування професійної компетентності студентів, як мети професійного навчання, регламентується відповідними державними документами: освітньо-кваліфікаційною характеристикою та освітньо-професійною програмою підготовки фахівців певного напрямку та спеціальності. Соціальне замовлення суспільства виражається у вимогах до результатів професійної освіти, які формуються у вигляді компетенцій.

Державні галузеві стандарти вищої освіти явля-

ють собою узагальнений нормативний зміст освіти та навчання за певними напрямками підготовки та спеціальностями різних освітньо-кваліфікаційних рівнів (бакалавр, спеціаліст, магістр). Система вимог освітніх стандартів окреслює професійний образ так званого сукупного фахівця, здатного ефективно виконувати всі передбачені виробничі функції у тій чи іншій сфері діяльності.

Кожний модуль освітнього стандарту відповідає певній професійній функції і описує цілісний набір компетенцій, що підлягають опануванню студентами. Формування професійної компетентності студентів здійснюється через зміст професійної освіти, у процесі опанування дисциплін, розподілених за різними циклами підготовки. Спеціальний цикл професійно орієнтованих дисциплін безпосередньо відповідає професійним запитам майбутніх фахівців і дає змогу випускникам швидко адаптуватися до практичної діяльності. Дисципліни загальнонаукового циклу (суспільні та природничо-наукові) забезпечують знання, уміння та навички в галузі фундаментальних наук. Зміст та обсяг навчальних кредитів із суспільних наук точно визначені, проте природничі дисципліни - варіюють залежно від напрямку підготовки та спеціальності. Ці науки відіграють важливу роль теоретичного базису сучасної вищої освіти, послідовно вводять студентів у зміст обраної спеціальності, забезпечують подальше якісне засвоєння професійно орієнтованих (профільних) дисциплін загально-професійного й спеціального циклів.

Протягом життя будь-якій людині доводиться вирішувати завдання трьох видів: 1) професійні - безпосередньо спрямовані на виконання завдань, що поставлені перед фахівцем як професіоналом; 2) соціально-виробничі - пов'язані з діяльністю у сфері виробничих відносин у колективі; 3) соціально-побутові - виникають у повсякденному житті та пов'язані з відпочинком, родинним спілкуванням, фізичним і культурним розвитком тощо і можуть вплинути на якість виконання фахівцем соціально-виробничих і професійних задач. За ознакою рівня складності розрізняють три класи задач професійної діяльності майбутніх фахівців: стереотипні, діагностичні та евристичні, яким відповідають різні рівні сформованості знань, умінь і навичок студентів [4].

Формування професійної компетентності можливе за умови розвитку рефлексивної позиції студентів, аналізу власної професійної компетентності. У зв'язку з цим процес професійної підготовки майбутніх фахівців фінансового профілю повинен бути спрямований не лише на зміни інтелектуальної сфери студентів (фахових знань, умінь, навичок), а й на розвиток їхньої мотиваційної (формування мотивів професійного самовдосконалення, потреби досягнення успіху), ціннісно-рефлексивної (професійної самосвідомості, адекватної самооцінки та рівня домагань), емоційно-вольової сфери (готовності до самоосвіти, розвитку самостійності та відповідальності).

Слід підкреслити, що формування окремих компонентів професійної компетентності майбутніх фахівців фінансового профілю здійснюється засобами усіх навчальних дисциплін, віднесених до різних циклів підготовки. Специфіка їх змісту та цілей забезпечує у

подальшому входження студентів у реальний простір професійної діяльності, формує спектр професійно значущих якостей. Передбачаємо, що посилення між-дисциплінарної інтеграції в системі професійної підготовки майбутніх фахівців фінансового профілю дозволить досягти більш високого рівня професійної компетентності.

Процес формування професійної компетентності майбутнього фахівця фінансового профілю розглядається нами як перетворення його функціональних станів, перехід від одного стану до іншого. Аналіз існуючих психологічних концепцій професійного розвитку спеціаліста в системі вищої професійної освіти дозволяє нам виділити етапи становлення та розвитку професійної компетентності майбутніх фахівців.

Перший етап - підготовчий (I-II курси). Він орієнтований на розвиток загальних та загальноекономічних компетенцій в контексті майбутньої професійної діяльності. На цьому етапі студенти оволодівають прийомами розумової діяльності (аналіз, синтез, узагальнення, порівняння, класифікація та ін.), основними способами навчально-пізнавальної діяльності; опановують інструментарієм інформаційних технологій на рівні користувача, навчаються планувати свій час, ставити цілі та обирати шляхи їх досягнення, розв'язувати проблеми, що виникають у процесі навчання; здобувають фундаментальні знання з дисциплін соціально-гуманітарного циклу та предметної математичної та загальноекономічної підготовки; набувають досвіду розв'язування навчальних задач, здійснення пошуку необхідних навчальних матеріалів з використанням різноманітних засобів сучасних ІКТ; аналізують результати власної навчально-пізнавальної діяльності, здійснюється формування позитивної мотивації до навчання тощо.

Другий етап - базовий (II-III курси). Студент "занурюється" у професійні задачі, опановує способи їх розв'язання, використовує міжпредметні зв'язки, формуються уміння застосування математичного апарату та засобів інформаційних технологій до розв'язання фахових економічних задач. На цьому етапі відбувається поглиблення розвитку загальних та загальноекономічних компетенцій і відбувається становлення професійних компетенцій. На цьому етапі відбувається розширення та поглиблення системи знань, здобутих студентами на першому етапі формування професійної компетентності, інтеграції раніше набутого досвіду розв'язування завдань навчального характеру з досвідом розв'язування завдань професійного спрямування. Основними завданнями навчання на цьому етапі є: оволодіння студентами основними способами навчально-професійної діяльності; формування у студентів вмінь узагальнювати і систематизувати набутий ними досвід з метою його самостійного застосування у ситуаціях майбутньої професійної діяльності; формування умінь студентів здійснювати рефлексію навчально-професійної діяльності тощо.

Третій етап - інтеграційний (IV курс). Це етап становлення професійно-орієнтованих компетенцій на основі розвитку загальних та загально професійних. На третьому етапі студенти набувають досвіду розв'язування завдань майбутньої професійної діяль-

ності, формування професійно значущих якостей особистості майбутнього фахівця фінансового профілю, професійної готовності, ціннісних ставлень до професійної діяльності

Після цього настає етап розвитку спеціальних компетенцій. Цей етап співпадає з періодом навчання в магістратурі.

Процес розвитку професійної компетентності студентів має три стадії: становлення, активного розвитку і стадія саморозвитку. На стадії становлення відбувається засвоєння студентами знань, вироблення умінь на репродуктивному рівні, формування мотивації до навчання, позитивного ставлення до навчально-пізнавальної діяльності. На стадії активного розвитку студенти осмислено оперують умінями та знаннями, мають потребу в особистій самореалізації в освітньому середовищі, мають розвинені такі якості, як рефлексивність, креативність, критичність мислення, мають сформовані навички саморегуляції навчально-пізнавальної діяльності. Основна мета стадії саморозвитку - розвиток самостійності, творчої активності, самоорганізації та самоуправління своєї діяльності, актуалізація потреби у саморозвитку.

На кожному з трьох етапів найбільшого розвитку набувають окремі компоненти професійної компетентності. На підготовчому етапі таким компонентом є мотиваційний та емоційно-вольовий, на другому етапі - базовому таким компонентом є когнітивний та діяльнісний, на третьому - інтеграційному відбувається інтегрування усіх компонентів на базі рефлексивної діяльності.

В основі процесу розвитку професійної компетентності лежить механізм мотивації діяльності. Тому процес формування професійної компетентності з педагогічної точки зору полягає у створенні зовнішніх умов для виникнення, усвідомлення і подальшого саморозвитку студентом внутрішніх прагнень (мотивів, цілей, волі, емоцій) щодо успішного здійснення навчальної діяльності, опанування цієї діяльності.

Розвиток професійної компетентності студентів здійснюється через професійно спрямовану навчально-пізнавальну діяльність, яка включає в себе залучення студентів у процес самостійного пошуку і "відкриття" нових знань; опанування нових способів діяльності; через методи використання різноманітних форм роботи. Засобом розвитку професійної компетентності є зміст навчального матеріалу дисциплін, що характеризується професійною значущістю для студента.

Результатом становлення та розвитку професійної компетентності є: *готовність* випускників до будь-якої соціально-необхідної економічної діяльності; *здатність* до самостійного опанування знаннями, які є основою будь-якої професійної діяльності; *сформованість* особистісних професійно важливих якостей.

Готовність як кінцевий і закономірний результат навчально-виховного процесу являє собою особистісне утворення взаємопов'язаних компонентів: мотиваційно-ціннісного (особистісного) когнітивного та процесуального (діяльнісного). До цих компонентів відносяться: теоретична готовність, практична готовність, психофізіологічна готовність, психологічна готовність.

Теоретична готовність характеризується достатнім обсягом суспільно-гуманітарних, математичних, фундаментальних економічних та прикладних фахових знань, необхідних для професійної діяльності. Сформовані знання повинні виявлятися в аналітичних, прогностичних, проєктивних та рефлексивних умінях.

Практична готовність характеризується сформованістю на потрібному рівні професійних умінь і навичок, які забезпечать виконання професійних завдань.

Психофізіологічна готовність розкриває наявність відповідних передумов для оволодіння професійною діяльністю, сформованістю професійно значущих особистісних якостей: організаторських (діловитість, відповідальність, вимогливість, ініціативність, працездатність, уміння організувати себе); комунікативних (товариськість, справедливість, привітність, доброзичливість, скромність, чуйність, тактовність); перцептивно-гносичних (спостережливість, розуміння інших людей, творче ставлення до справи тощо); експресивних (емоційна сприйнятливості і чуйність, оптимізм, почуття гумору, витримка, вміння переконувати тощо).

Психологічна готовність розкриває мотиваційно-ціннісне ставлення випускника до праці, яке є основою вибіркової спрямованості на цінності професійної діяльності. Така готовність передбачає наявність емоційно-вольових якостей, які дозволяють особистості розгорнути й підтримувати діяльність, незважаючи на перепони й перешкоди, які можуть виникнути (і виникають) на цьому шляху (свідомої мобілізації вольових зусиль, цілеспрямованості в роботі, здатність до самоуправління та самоорганізації, управління своєю поведінкою). Зрештою психологічна готовність визначає сформовану спрямованість на професійну діяльність.

Висновки. Структурні компоненти професійної компетентності майбутніх фінансистів формуються одночасно, проте кожний етап процесу розвитку зорієнтований на певний рівень досліджуваного особистісного утворення. Розвиток особистості і професійної компетентності студента є взаємно обумовленими і взаємно доповнюваними процесами, для реалізації яких необхідна педагогічна технологія, яка зорієнтована на самоосвіту, саморозвиток, самореалізацію особистості. Процес формування професійної компетентності здійснювався на основі технології діяльнісного та особистісно орієнтованого навчання, яка реалізується через практичну діяльність та Європейську кредитно-трансферну систему, що дозволяє втілити системний підхід до навчання та сформувати гнучку динамічну структуру ієрархічних взаємозв'язків між рівнями підготовки.

Подальшого дослідження потребує виявлення та уточнення сукупності організаційних, психолого-педагогічних та дидактичних умов на всіх етапах реалізації підходів щодо формування професійної компетентності студентів в умовах Європейської кредитно-трансферної системи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Головань М.С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду / М.С. Головань // Вища

освіта України. - 2008. - № 3. - с. 23-30.

2. Головань М.С. Система компетенцій випускника вищого навчального закладу напряму підготовки "фінанси і кредит" / Микола Головань // Вища школа. -20П.- № 9.-с. 27-38.

3. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи (Бібліотека з освітньої політики): Монографія / Н.М.Бібік, Л.С.Ващенко, О.І.Локшина та ін. / Під заг. ред. О.В.Овчарук. - К.: "К.І.С.", 2004. - 112с.

4. Комплекс нормативних документів для розроблення складових системи стандартів вищої освіти (Додаток 1 до наказу Міністерства освіти України від 31.07.1998 р. № 285 зі змінами та доповненнями) // Вища освіта: Інформаційний вісник. - 2003. - № 10. -С. 5-82.

5. Хуторской А. В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования / А. В. Хуторской // Ученик в общеобразовательной школе. - М.: ИОСО РАО, 2002. - с. 135-157.

УДК 378.1:330.101.54

Галина ГРОНТКОВСЬКА,

кандидат економічних наук, доцент Національного університету водного господарства та природокористування, м. Рівне,

Ольга КРАСНОВСЬКА,

асистент Національного університету водного господарства та природокористування, м. Рівне

ІНСТИТУЦІЙНІ ПАСТКИ ВПРОВАДЖЕННЯ КОМПЕТЕНТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІХОДУ ЯК НОВОЇ ПАРАДИГМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

У статті досліджено основні інституційні перешкоди (пастки) на шляху впровадження компетентісно-орієнтованого підходу у вітчизняній вищій освіті, проаналізовано базові механізми відторгнення освітніх інновацій.

Ключові слова: *соціоструктурні та освітні трансформації, компетентісно-орієнтований підхід, економічна компетентність.*

В статье исследованы основные институционные препятствия (ловушки) на пути внедрения компетентностно-ориентированного подхода в отечественном высшем образовании, в проанализированы базовые механизмы отторжения образовательных инноваций.

Ключевые слова: *социоструктурные и образовательные трансформации, компетентностно-ориентированный подход, экономическая компетентность.*

The article examines the major institutional barriers (traps) in implementing competence-based approach in national higher education, reflects the basic mechanisms of rejection of educational innovations.

Key words: *sociostructural and educational transformation, competence-based approach, economic competence.*

Вступ. Зміна парадигми світового економічного розвитку, спричинена потужним потоком інновацій кінця ХХ - початку ХХІ ст., перехід економік сучасних розвинених країн від індустріальної до постіндустріальної стадії, перетворення науково-технічного прогресу на основне джерело економічного зростання стали тими

чинниками, котрі докорінно змінили вимоги суспільства до якості людського капіталу. Сучасний розвиток постіндустріальних економік визначають два взаємопов'язаних процеси: підвищення ролі інтелектуальної складової і зменшення ролі матеріально-ресурсних компонентів суспільного виробництва. В „економіках знань” понад 50% ВВП створюється в інтелектуальному секторі виробництва, а понад 70% приросту ВВП забезпечується поширенням нових інформаційних технологій та підвищенням освітнього рівня працівників [1]. На втілення нових знань у нові технології, устаткування, освіту працівників та організацію виробництва розвинені країни виділяють 80-95% приросту ВВП [2]. Перетворення знань, креативного мислення на головне джерело „багатства націй” спонукало інноваційно-інформаційні суспільства до зміни парадигми освіти переходу від знанневого до компетентісно-орієнтованого підходу у підготовці фахівців.

Актуальність та постановка проблеми. У цьому контексті приєднання України до Болонського процесу можна розглядати не лише як прагнення інтегруватися в європейський освітній простір, але й як спробу створити умови для генерування людського капіталу нової якості, дійсно здатного забезпечити „поступ у ХХІ століття”, здійснити „український прорив”, впровадити інноваційну модель, створити „економіку знань”, тобто практично реалізувати численні вітчизняні стратегії переходу національної економіки до постіндустріальної стадії соціально-економічного розвитку. Однак, як повільність і здебільшого формальний характер освітніх реформ, так і нереалізова-